

Доминиране чрез индустриално превъзходство

“Може ли една нация в мирно време да постигне надмощие над конкурентите си благодарение на индустриално превъзходство, също както по време на война една нация постига надмощие над своите врагове заради силата на оръжията си?”

Този въпрос предизвиква силен интерес във век, когато който никой не се съмнява, че в областта на индустрията, като на бойно поле, по-силният унищожаваша по-слабия.

За да бъде така, би трябвало между труда вложен в нещата, и насилието, упражнено върху хората, да съществува обезкуражаваща аналогия; как иначе биха могли тези два вида операции да дадат идентични резултати ако са противоположни по своята същност?

И ако е вярно, че в индустрията както във войната надмощието е необходим резултат от превъзходството, защо тогава се интересуваме от прогреса или от политическата икономия, след като живеем в свят, в който всичко е така подредено от Провидението, че един и същ ефект – подтисничеството - неизбежно следва от напълно противоположни принципи?

Във връзка с изцяло новата политика, към която свободната търговия тласка Англия, много хора правят следното възражение, което - трябва да признаем - има смисъл дори и за най-непредубедените сред нас: прави ли Англия нещо друго освен преследването на същия резултат, но по различен начин? Не се ли стреми винаги към световно върховенство? Сигурна в превъзходството си в капитал и труд, не приканва ли тя към свободна конкуренция, за да задуши индустрията на континента, да властва над всички и да спечели привилегиите да храни и облича нациите, които е разрушила?

Би било лесно да демонстрирам, че тези тревоги нямат фактическо основание; че нашата предполагаема непълноценност е силно преувеличена; че всяко от нашите основни производства не само отстоява позициите си, но всъщност се разширява под натиска на чуждата конкуренция и че неизбежният ефект от това е общо увеличение в потреблението, което е способно да абсорбира и местните, и чуждите продукти.

Днес предлагам, вместо да се атакува това възражение директно, да го допуснем в цялата му сила и предимство върху полето, което си е избрало. Като оставим настрана за момент особеното единоборство между англичани и французи, ще се опитам да открия дали една държава по принцип, поради превъзходството си в един отрасъл на индустрията, успява да елиминира чуждата конкуренция в тази индустрия, и по този начин прави стъпка към доминиране спрямо другата държава, т.е. поставя я в зависимост от нея; или пък и двете печелят от операцията и още повече - дали не нацията, която е превъзхождана в това търговско съперничество, не печели повече?

Ако един продукт се разглежда само като възможност за изразходване на труд, тревогите на протекционистите със сигурност са добре обосновани. Ако разгледаме например желязото само във връзка с производителите на желязо, може да се страхуваме, че конкуренцията на държава, в която желязото е

безплатен дар от природата, би могла да угаси пещите в друга държава, в която има оскъдност на руда и гориво.

Но това ли е пълното разглеждане на въпроса? Желязото само с тези, които го произвеждат ли е свързано? Няма ли връзка и с тези, които го използват? Това ли е неговият край – просто да бъде произведено? И ако то е полезно не само за трудещите се, на които осигурява заетост, но и по причина на качествата си и многобройните функции, които неговата твърдост и ковкост му позволяват да изпълнява, не следва ли, че чужденецът - дори да намали цената до точката, в която местното ни производство в нашата страна е напълно непечеливша - ни прави повече добро във втория аспект, отколкото ни вреди в първия?

Трябва да се вземе предвид, че съществуват много неща, които чужденците поради естествените предимства, които ги заобикалят, ни възпират да произвеждаме, по същия начин, който посочихме при хипотетичния случай с желязото. Ние не произвеждаме нито чай, нито кафе, нито злато или сребро. Означава ли това, че нашата индустрия страда от някакво свиване? Не, това означава само, че за да създаде еквивалентна стойност, необходима за придобиване на тези стоки по пътя на размяната ние използваме по-малко труд, отколкото би бил необходим да ги произведем сами. Така ние имаме повече труд, свободен да задоволява други желания. Така ние сме много по-богати и по-силни. Всичко, което чуждата индустрия е способна да направи, дори в случаи, когато напълно ни е елиминирала от определен отрасъл, е да спести труд и да увеличи нашия производствен капацитет. Това ли е начинът чужденецът да се сдобие с господство над нас?

Ако някой открие златна мина във Франция, не следва ли че е в наш интерес да я разработим? Всъщност е сигурно, че предприятието няма да се организира, ако всяка унция злато поглъща повече труд, отколкото производството на текстил, равностойно на една унция злато, закупена от Мексико. В този случай е по-добре да продължим да се отнасяме към нашите станове като към златни мини. И каквото е вярно за златото е не по-малко вярно за желязото.

Източникът на илюзията е нашия пропуск да разберем, че чуждото превъзходство елиминира нуждата от един определен вид труд на местния пазар и го прави излишен като го оставя на наше разположение.

Ако хората живееха във водолазни апарати под водата и трябваше да си доставят въздух чрез помпи, това щеше да е огромен източник на заетост за тях. Да се прави нещо, което им пречи да използват труда си, докато оставя условията непроменени, би означавало да им се причини огромна вреда, т.е. задушаване. Но ако техният труд спре, само защото вече не е необходим, защото хората са поставени в друга жизнена среда, в която въздухът влиза в дробовете им без усилие, тогава по никакъв начин не можем да съжаляваме за загубата на този труд, освен в очите на тези, които настояват, че трудът е ценен сам по себе си.

Това е точно този труд, който машините, свободната търговия и прогресът от всеки вид постепенно елиминират – не продуктивния труд, а трудът, станал прекомерен, лишен от цел или резултат. Протекционизмът обратно го връща на работа; той ни поставя отново под водата, за да ни даде възможност да използваме въздушна помпа; той ни заставя да търсим злато в недостъпни

местни мини, вместо в нашите станове. Целят му ефект се изразява във фразата: загуба на енергия.

Разбира се, аз говоря за общи ефекти, а не за временни неудобства, случващи се при прехода от една лоша система към една добра. Моментните пречки винаги съпътстват всяко развитие. Това може да бъде причина за улесняване на прехода, доколкото е възможно; това не е причина систематично да се възпира прогресът, още по-малко да се пропуска осъзнаването му.

Индустриалната конкуренция обикновено се представя като конфликт, но това не е реалната картина или е вярно само ако се ограничим в разглеждането на всяко производство чрез ефекта му върху друго подобно производство, мислено изолирайки и двете от останалото човечество. Но има още какво да се обмисли: ефектите върху потреблението и общото благосъстояние.

Затова не е позволено да се сравняват търговски отношения, както често се прави, с война, и да ги третираме като аналогични.

Във войната по-силният побеждава по-слабия.

В бизнеса по-силният дава сила на по-слабия. Това напълно разрушава аналогията.

Англичаните могат да бъдат силни и способни, те могат да имат огромни по размер инвестиции, те могат да имат на разположение двете големи сили на производството: желязо и гориво; всичко това означава, че продуктите им са евтини. А кой печели от ниските разходи за продукта? Човекът, който го купува.

Не е във възможностите на англичаните да премахнат напълно която и да е част от нашия труд. Всичко, което могат да направят е да го превърнат в излишен спрямо даден постигнат резултат – да ни дадат въздух и по същото време да ни лишат от помпата, като увеличават по този начин продуктивните способности на наше разположение, и което заслужава да се отбележи – да направят своето предполагаемо надмощие над нас все по-малко възможно заедно с нарастването на своето индустриално превъзходство.

Така от тази строга и убедителна демонстрация достигаме до извода, че трудът и насилието, които са толкова противоположни по природа, дават не по-малко противоречиви резултати, каквото и да казват протекционистите и социалистите.

За да достигнем до този извод, всичко което трябва да направим, е да отличим трудът, който е премахнат, от този, който е запазен.

Да имаш по-малко желязо, защото някой работи по-малко и да имаш повече желязо, въпреки че някой работи по-малко, са две повече от различни неща – те са противоположни. Протекционистите ги бъркат, ние – не. Това е.

Трябва да разберем, че англичаните не правят предприятия, които обхващат значителни количества труд, капитал, знание и природни ресурси, то няма да е показно, заради самата идея, но и за да получат нещо в замяна. Това, което произвеждат в държавата си, плаща за това, което купуват от другаде. Ако те ни заливат с продуктите си, това е защото очакват да бъдат залети от нашите. В този случай най-добрият начин да се сдобием с максимално количество от техните продукти е да бъдем свободни да изберем между тези две възможности:

директно или индиректно производство. Цялото изкуство на британския макиавелизъм не може да ни принуди да направим погрешен избор.

Тогава нека да прекратим тази детска практика да сравняваме индустриалната конкуренция и войната. Какъвто и елемент на правдоподобност да има в тази аналогия, той произтича от изолирането на две конкурентни производства, при определяне на ефектите от конкуренцията. Когато човек въведе в тези изчисления ефектите върху общото благосъстояние, аналогията се проваля.

В битка убитият е окончателно свършен и армията става по-слаба. В индустрията фабриката затваря само когато произведеното е заменено, с излишък обаче, като цяло от местната индустрия. Представете си състояние, при което за всеки човек убит в акция, от земята изникват двама, пълни със сила и енергия. Ако има планета, където такива неща се случват, войната се провежда при толкова различни условия, че не заслужава дори да бъде наречена със същото име.

Това е отличителната характеристика на толкова неподходящо наречената индустриална война.

Нека англичаните и белгийците намалят цените на желязото, ако могат; нека продължат да го правят, докато ни ги дадат безплатно. Твърде възможно е по този начин те да угасят огъня в нашите пещи – на военен език - да убият един войник; но отричам възможността това да предотврати хиляди други отрасли от индустрията да се развият като необходима последица от създадената “евтиния” и да станат по-печеливши от тази, която е била убита.

Нашият извод, тогава, трябва да бъде, че доминиране чрез индустриално превъзходство е невъзможно и е представлява само по себе си противоречие, след като всяко превъзходство, което се извява в една нация, се трансформира в евтини стоки и в крайна сметка само дава сила на всички останали нации. Нека да прогоним от политическата икономия всички изрази, заети от военния речник: борба в равни условия, завладявам, унищожавам, задушавам, победен, инвазия, налог. Какво означават тези термини? Изстискайте ги и не остава нищо. Или вместо това, остатъкът са абсурдни грешки и пагубни предубеждения. Такива изрази са вредни за международното сътрудничество, пречат на формирането на мирен, световен и траен съюз между хората и забавят прогреса на човечеството.